

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ОЛІМПІАД ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ ОСВІТИ З «БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

І.В. Іванова, канд.мед.наук, доц.

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Дисципліна “Безпека життєдіяльності людини” почала викладатися у вищих навчальних закладах України лише з 1995 року. У березні 2001 року була затверджена Концепція освіти з напрямку “Безпека життя і діяльності людини” [1], яка покликана вирішити проблеми одержання громадянами всіх категорій, вікових груп і сфер діяльності фундаментальних знань, практичних умінь та навичок з принципів допустимого ризику та управління безпекою життя і здоров’я людини. Для подолання негативних проявів в нинішній освіті з БЖДЛ, а саме: недостатньо розвинутого системного підходу до проблеми, несумісності численних навчальних програм, а також з метою підвищення кваліфікації фахівців і престижу дисципліни у травні 2002 року вперше в Україні була організована і проведена Всеукраїнська студентська олімпіада з «Безпеки життя і діяльності людини» на базі кафедри медичних знань та БЖД Одеського національного університету ім.І.І.Мечникова.

Метою олімпіади було формування культури та правильної соціальної позиції людини щодо власної безпеки, мотивації її безпечної поведінки в різних сферах існування, засвоєння необхідних знань та вмінь для мінімізації ризику та зменшення потенційно можливих втрат або пошкоджень у небезпечних ситуаціях.

До складу журі другого етапу як першої, так і другої Всеукраїнської студентської олімпіад з БЖДЛ залучалися фахівці зі Львова, Києва, Харкова, Одеси.

Участь у першій Всеукраїнській студентській олімпіаді з „Безпеки життя і діяльності людини” взяли 63 студенти з 31 вищого навчального закладу 12 областей України. Для участі у другій олімпіаді (2003 року) було зареєстровано 83 студенти з 33 вищих навчальних закладів 14 областей України.

На засіданні членів оргкомітету і конкурсної комісії згідно з «Положенням про Всеукраїнські студентські олімпіади» було прийнято рішення про проведення II Всеукраїнської студентської олімпіади з БЖДЛ за групами навчальних закладів:

I група - гуманітарні вищі навчальні заклади – 31 студент. До групи увійшли представники класичних, педагогічних, юридичних, соціально-політичних ВНЗ;

II група - технічні вищі навчальні заклади - 35 студентів;

III група - інші вищі навчальні заклади - 17 учасників. До групи увійшли студенти аграрних, економічних, бізнесових вищих навчальних закладів.

Такий підхід дозволяє збільшити кількість призових місць, що робить змагання більш привабливим і стимулює учасників.

Методика підготовки завдань до обох олімпіад була однотипною. Завдання першого туру представлені у вигляді 100 тестів, які охоплювали основні розділи нормативної програми з БЖДЛ: джерела небезпек (природні, техногенні, соціально-політичні, побутові тощо); безпека життєдіяльності поза виробництвом [2]; ризик як фактор небезпек, оцінка і управління ризиком [3]; безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій мирного часу [4]; перша долікарська допомога при невідкладних станах. Максимальна кількість балів за перший тур – 100.

Другий тур олімпіади складався з розв’язання ситуаційних задач та демонстрації практичних навичок. Ситуаційні задачі залежно від складності оцінювали від 2 до 10 балів. Максимальна кількість балів за розв’язання ситуаційних завдань складала 70 балів.

Практичні навички містили завдання: надати першу медичну допомогу при зупинці дихання та серця, при кровотечі, переломі, одягти протигаз на постраждалого, застосувати

аптечку індивідуальну АІ-2. Максимальна кількість балів за правильно виконану практичну навичку 5 балів, разом за всі практичні навички – 30 балів. Максимальна кількість балів за другий тур – 100 балів. За два тури студенти мали змогу максимально набрати 200 балів.

Аналізуючи результати II туру олімпіади з «Безпеки життя і діяльності людини», ми звернули увагу на те, що і на першій, і на другій олімпіаді найкращі знання студенти, незалежно від профілю вищого навчального закладу, показали з теорії ризику, оцінки та управління ризиком, проблем природних та техногенних надзвичайних ситуацій, визначення шкідливих та небезпечних факторів, радіаційної та хімічної безпеки. При цьому практично всі студенти технічних ВНЗ розв'язали ситуаційні задачі на розрахунок рівня радіації та доз опромінення, дозволеної наявності шкідливих речовин у повітрі, а серед студентів групи «інші ВНЗ» та гуманітарних ВНЗ правильно дали відповіді трохи більше половини студентів. Лише чверть студентів дали правильні відповіді на питання про діяльність та устрій аналізаторів людини, види темпераменту, стресогенні фактори. При цьому відповіді на питання про фізіологічні та психологічні особливості організму людини, психофізіологічні фактори безпеки були кращими у студентів гуманітарних ВНЗ, ніж ВНЗ технічного напрямку та групи «інші ВНЗ».

У багатьох учасників при правильних відповідях на тестові завдання з вибору засобів індивідуального захисту та надання першої медичної допомоги необхідність демонстрації практичних навичок викликала розгубленість. Учасники олімпіади пояснили свої проблеми з демонстрації умінь відсутністю на багатьох кафедрах відповідної матеріальної бази. Більшість практичних навичок засвоюється студентами без використання муляжів, тренажерів, табельних та підручних засобів, тільки за навчальними посібниками та таблицями.

Лише близько половини учасників змогли визначити запобіжні заходи при соціально-політичних небезпеках та терористичній загрозі, знали чинники біологічних небезпек, безпечні дії у транспорті та у побуті.

Найбільш складними для студентів були тести та ситуаційні задачі з питань орієнтування на місцевості, поведінки в лісі, автономного виживання.

Наводимо приклад завдань, на які дано найменшу кількість правильних відповідей: Перелічіть основні природні та народні прикмети, за якими можна визначити сторони світу і орієнтуватися; Якого кольору крига є найміцнішою? Ви будете знаходитися у засушливій місцевості не менше двох діб, з собою є одна фляга з водою, як слід використовувати воду? Які інфекційні хвороби відносять до групи особливо небезпечних? На плані квартири зазначте шляхи евакуації людей при пожежі тощо.

Більше ніж 60% від кількості балів з максимально можливого результату (що є критичною межею для визначення призерів) на першій олімпіаді набрали 16 студентів, призові місця посіли студенти, оцінка яких становила 83,7–69 %.

На другій олімпіаді критичну межу подолали 32 студенти, що свідчить про підвищення інтересу до дисципліни та рівня знань учасників олімпіади. Призові місця у кожній групі ВНЗ посіли студенти, оцінка яких становила 87 – 69% від кількості балів з максимально можливого результату.

Дисципліна «Безпека життєдіяльності» розрахована на навчання студентів незалежно від профілю ВНЗ та спрямованості навчального процесу. На нашу думку, недоліки у знаннях, які були виявлені під час олімпіади, слід врахувати при подальшому викладанні цієї дисципліни для стандартизації навчального процесу. У першу чергу це стосується відпрацювання практичних навичок, по-друге, питань автономного виживання та побутової безпеки, по-третє, з урахуванням сучасного соціально-політичного стану у світі слід приділити більше уваги проблемам соціально-політичних та біологічних небезпек, особливо засобам та заходам їх запобігання та ліквідування. Для студентів ВНЗ технічного напрямку, на нашу думку, доцільно більше уваги приділити питанням

психофізіологічних небезпек, а для студентів ВНЗ гуманітарного напрямку – радіаційній та хімічній небезпекам, особливо в ракурсі розрахунків їх наслідків.

В цілому слід з великим задоволенням відмітити достатньо високий рівень викладання “Безпеки життєдіяльності” у вищих навчальних закладах України. Підвищення активності вищих навчальних закладів при проведенні II Всеукраїнської студентської олімпіади з «Безпеки життя і діяльності людини» свідчить про усвідомлення студентами, викладачами і, що особливо приємно, керівництвом вищих навчальних закладів важливості формування культури та правильної соціальної позиції майбутніх фахівців щодо власної безпеки та безпечної поведінки в різних сферах існування.

SUMMARY

The analysis of all-ukrainian student's olympiads results on "Safety of human life and activity" revealed different gaps in student's knowledge and skills depending on their professional training.

It is necessary to inscribe in the educational program mentioned chapters for further teaching of discipline.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція освіти з напрямку “Безпека життя і діяльності людини” // Інформаційний вісник “Вища освіта”. – 2000. - № 6. – С. 6 – 17.
2. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. – К., 1998. - Т. 1. – 369 с.
3. Джигерей В. С., Жидецький В. Ц. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Львів: Новий світ, 2001. – 320 с.
4. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: Навчальний посібник. – Львів: Знання, 1999. – 186 с.